

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1768

Vragen van de leden **Becker** en **Wörsdörfer** (beiden VVD) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, de Minister en Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *signalen over problematiek samenhangend met de overgang van statushouders van een AZC naar de gemeente* (ingezonden 6 januari 2021).

Antwoord van Staatssecretaris **Broekers-Knol** (Justitie en Veiligheid), mede namens Minister en Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ontvangen 19 februari 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 1472.

Vraag 1

Op welke manier wordt een statushouder op dit moment overgedragen van een AZC naar de gemeente? Welke organisaties zijn daar (mogelijk) bij betrokken? Welke informatie wordt daarbij (mogelijk) gedeeld?

Antwoord 1

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft afspraken met gemeenten om vergunninghouders zo goed mogelijk over te dragen. Als onderdeel daarvan deelt het COA, binnen de mogelijkheden van wet- en regelgeving, informatie over een vergunninghouder die voor een gemeente noodzakelijk is voor het huisvesten van de betreffende vergunninghouder, zowel digitaal als anderszins.

Digitale informatie-uitwisseling vindt plaats door het invullen van een klantprofiel in het Taakstelling Volg Systeem (TVS). Het betreft informatie over velerlei aspecten waaronder: het land van herkomst; de taal; de grootte van het gezin; bijzonderheden over de gezinshereniging; beperkingen bij huisvesting zoals noodzakelijke aanpassingen aan de woonruimte; de aanwezigheid van een inschrijfbewijs voor studie; opleiding; aanwezigheid van een arbeidscontract; werkervaring; medische bijzonderheden; (sociaal) netwerk en toekomstplannen. Tevens wordt informatie gedeeld over deelname aan de voorinburgering en andere activiteiten die het COA aanbiedt in het kader van vroege integratie en participatie.

Naast deze digitale informatie-uitwisseling biedt het COA ook een »warme overdracht« aan. Het gaat om persoonlijk contact over een vergunninghouder tussen het COA en de gemeente waar deze vergunninghouder aan gekoppeld is, met het doel dat de betreffende gemeente verduidelijkingsvragen kan stellen naar aanleiding van het profiel van de vergunninghouder.

Vraag 2

Met welke factoren wordt op dit moment rekening gehouden bij het plaatsen van een statushouder in een gemeente en hoe gaat dit proces in zijn werk? Wordt daarbij ook gekeken naar de kans op werk en de behoefte aan zorg van statushouders?

Antwoord 2

Het Rijk bepaalt elk jaar het aantal vergunninghouders dat gemeenten moeten huisvesten, de zogeheten taakstelling huisvesting vergunninghouders. Dit gebeurt, conform de Huisvestingswet, via een vaste formule, gebaseerd op het inwoneraantal van gemeenten teneinde een evenredige spreiding over het land te verzekeren.

Binnen deze taakstelling bepaalt het COA door middel van «screening en matching» welke gemeente verantwoordelijk wordt voor de huisvesting van de betreffende vergunninghouder. Om de koppeling zo kansrijk mogelijk te laten zijn vanuit het perspectief van inburgering en integratie wordt een klantprofiel van de vergunninghouder opgesteld. Hierover vindt met een vergunninghouder een gesprek plaats.

Om het profiel op te stellen worden in een gesprek met de vergunninghouder zowel »harde» als »zachte» plaatsingscriteria uitgevraagd. Harde plaatsingscriteria hebben bijvoorbeeld betrekking op eerstegraadsfamilie in Nederland; gezinshereniging; medische behandeling; bestaand arbeidscontract of opleiding. Zachte plaatsingscriteria zijn werkervaring; opleidingsachtergrond; sociaal netwerk in Nederland en professionele ambities. Deze wijze van koppelen is in nauw overleg met medeoverheden, waaronder de VNG, tot stand gekomen.

Vraag 3

Welke middelen ontvangen gemeenten voor het opnemen van een statushouder in hun gemeente anders dan geldt voor mensen die in zijn algemeenheid inwoner van een gemeente worden? Wordt daarbij rekening gehouden met specifieke kenmerken van een individuele statushouder, dan wel met algemene kenmerken die vaak voorkomen bij statushouders in het algemeen? Wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen jeugdigen en volwassenen?

Antwoord 3

Vanuit het Ministerie van SZW ontvangen gemeenten momenteel financiële middelen om maatschappelijke begeleiding te bieden aan meerderjarige vergunninghouders. Het gaat dan om een bedrag van EUR 2.370 per gehuisveste inburgeringsplichtige vergunninghouder voor de onderdelen maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject.

Gemeenten ontvangen vanuit VWS geen specifieke middelen voor vergunninghouders. Het Rijk verstrekt verschillende uitkeringen aan gemeenten, deze uitkeringen worden meestal verdeeld op basis van objectieve criteria. Deze maatstaven zijn gebaseerd op demografische, sociaaleconomische, gezondheids- fysieke en geografische factoren.

Vraag 4

Welke knelpunten ervaren gemeenten met betrekking tot het opnemen van statushouders in hun gemeente? Geven ze daarbij richting u aan dat statushouders in sommige gevallen beter in een andere gemeente hadden gepast of dat ze bepaalde ondersteuning moeten (kunnen) bieden die in die gemeente niet of niet goed voorhanden is?

Antwoord 4

Hoewel ik huiverig ben om namens gemeenten te spreken, heb ik van het COA en uit brieven van diverse bestuurders begrepen dat het tekort aan sociale huurwoningen in het algemeen als een belangrijk knelpunt wordt ervaren, dit omdat inwoners van de gemeente en andere doelgroepen dan vergunninghouders ook aanspraak op deze woningen maken.

Meer specifiek zijn er gemeenten die problemen ondervinden met het vinden van woningen voor grote gezinnen of voor grote groepen alleenstaanden of minderjarige alleenstaanden. Gemeenten kunnen onderling afspreken om de taakstelling te wijzigen of vergunninghouders tijdelijk over te nemen van andere gemeenten. Zo kan een gemeente met veel eenpersoonswoningen of

onzelfstandige woonruimten bijvoorbeeld (tijdelijk) alleenstaanden van een andere gemeente overnemen.

Ik heb geen concrete signalen gekregen dat vergunninghouders in een andere gemeente gehuisvest hadden moeten worden. Overigens kan een gemeente zelf, indien zij meent dat in een andere gemeente betere zorgfaciliteiten zijn, het initiatief nemen om met een andere (buur)gemeente afspraken te maken om een vergunninghouder over te nemen. Wanneer beide gemeenten daar overeenstemming over hebben, zal het COA de vergunninghouder «omkopen» naar de andere gemeente.

Vraag 5

In hoeverre geven gemeenten richting u aan dat ze informatie missen als het gaat om het opnemen van statushouders in hun gemeente? Zo ja, welke informatie missen zij?

Antwoord 5

Er zijn signalen van diverse gemeenten dat bij de koppeling het dossier nog niet volledig is. Dan gaat het met name over het ontbreken van een bankpas, een verblijfspas en/of een Burgerservicenummer (BSN). Dit hoeft het starten van het huisvestingsproces bij gemeenten echter niet in de weg te staan. De normtijd voor het zoeken naar passende huisvesting bedraagt tien weken. Tijdens deze periode kunnen gemeenten ontbrekende stukken aan het dossier toevoegen zodat dit compleet is bij de daadwerkelijke huisvesting.

Meer in het algemeen kan ik zeggen dat er continu aandacht is voor het verbeteren van de informatievoorziening richting gemeenten. Zo wordt op dit moment nog onderzocht, naar aanleiding van het incident in Bernheze, of en in welke mate het delen en duiden van informatie over de vergunninghouder tussen COA en gemeenten kan worden verbeterd. Uw Kamer wordt hierover op korte termijn geïnformeerd.

In de aanloop naar de inwerkingtreding van het nieuwe inburgeringsstelsel op 1 januari 2022 maken het COA, gemeenten en het Ministerie van SZW bovendien afspraken over de samenwerking die nodig is voor de regio's van gemeenten. Een goede informatieoverdracht maakt hier vanzelfsprekend onderdeel van uit.

Vraag 6

Hoe is de zorg- en ondersteuningsbehoefte van statushouders vanuit de jeugdwet, WMO en participatiewet? Hoe verhoudt de behoefte aan zorg en ondersteuning van statushouders zich tot gemiddelde inwoners in een gemeente?

Antwoord 6

Voor het beoordelen van de ondersteuningsbehoefte van vergunninghouders op basis van de Jeugdwet, de Wmo 2015 en de Participatiewet gelden dezelfde criteria als voor andere ingezetenen. Dat neemt niet weg dat verschillende betrokken departementen (SZW, JenV, OCW en VWS) belang hechten aan het volgen van de daadwerkelijke zorg- en ondersteuningsbehoefte van vergunninghouders. Mede om die reden is het longitudinaal cohortonderzoek asielzoekers en statushouders uitgevoerd. Dit betreft een onderzoek dat de sociaaleconomische en sociaal-culturele integratie van vergunninghouders die vanaf 2014 naar Nederland zijn gekomen, monitort. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).¹

Cijfers uit dit onderzoek tonen aan dat vergunninghouders in de eerste twee jaar na het verkrijgen van de verblijfsvergunning minder huisartskosten maken dan de totale Nederlandse bevolking: 81 procent versus 98 procent maakt kosten voor de huisarts. Na twee jaar ligt dit echter ongeveer op hetzelfde niveau als voor de totale Nederlandse bevolking (95 procent). Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat het gebruik van jeugdzorg door vergunninghouders minder hoog is dan dat van Nederlandse jongeren. Van de jongeren die in 2014 of 2015 een verblijfsvergunning asiel verkregen maakte in 2016

¹ Over het onderzoek – Asiel en integratie 2020 | CBS

3,5 procent gebruik van een vorm van jeugdzorg. Dit aandeel stijgt na één jaar tot 5 procent en na twee jaar naar 6 procent. Deze percentages liggen lager dan de 9 procent van de Nederlandse jongeren die jeugdhulp ontvangen.

Van de jongere vergunninghouders die hulp op basis van de Jeugdwet krijgen, ontvangen verreweg de meesten jeugdhulp. Slechts 0,3 procent krijgt in 2016 hulp van jeugdbescherming (bijvoorbeeld onder voogdij plaatsing van alleenstaande minderjarige vergunninghouders) en 1 procent heeft te maken met jeugdreclassering (begeleiding en controle voor jongeren die met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen). De stijging van het gebruik van jeugdzorg zit ook bijna volledig in het gebruik van jeugdhulp: dat stijgt van 3,3 procent in 2016 naar 5,5 procent in 2018. Daarnaast geeft dit onderzoek ook inzicht in het aantal bijstandsgerechtigden. Anderhalf jaar na het verkrijgen van de verblijfsvergunning ontvangt 90 procent van de 18 tot 65-jarigen die in 2014 een vergunning hebben gekregen een bijstandsuitkering. Vier-en-een-half jaar na het verkrijgen van een vergunning is dit percentage gedaald naar 51 procent. Dit kunnen ook vergunninghouders met een (deeltijd)baan zijn.

In het onderzoek zijn geen gegevens opgenomen over het gebruik van de Wmo 2015 door vergunninghouders. Dit betekent dat noch op landelijk niveau noch op gemeentelijk niveau gegevens beschikbaar zijn over de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning van (volwassen) vergunninghouders.

Deze in het onderzoek opgenomen gegevens zijn in kaart gebracht via registerbestanden, periodiek gehouden enquêtes en kwalitatief onderzoek. Gegevens op het niveau van afzonderlijke gemeenten zijn niet beschikbaar.

Vraag 7

In hoeverre heeft u signalen ontvangen dat gemeenten worstelen met de zorgplicht die zij hebben over statushouders, inhoudelijk dan wel financieel? Indien u signalen heeft, wat is de inhoud van deze signalen? Is daarin nog onderscheid te maken tussen jeugdigen en volwassenen?

Antwoord 7

Het is bekend dat de doelgroep kwetsbare personen betreft, waarbij sprake kan zijn van meervoudige problematiek. Dat brengt voor gemeenten soms een lastige opdracht met zich mee waarbij de financiële kosten op kunnen lopen. Overigens geldt dat er ook bij andere rechthebbenden (op voorzieningen/ondersteuning) sprake kan zijn van meervoudige problematiek en de daarmee gepaard gaande kosten.

Verschillende gemeenten en de VNG hebben laten weten dat zich problemen voordoen bij de huisvesting en begeleiding van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) met een verblijfsstatus die achttien jaar worden. Voor veel amv's verloopt de overgang naar meerderjarigheid met een verblijfsstatus moeizaam. Tot hun achttiende krijgen ze begeleiding vanuit Nidos en/of de COA-locatie. Na hun achttiende stopt deze begeleiding en kunnen ze aanspraak maken op de reguliere voorzieningen vanuit gemeenten.

De tijd voor amv's om zich voor te bereiden op zelfstandigheid in een onbekende samenleving is vaak te kort. Ook de overgang van de begeleiding door Nidos naar gemeenten biedt ruimte voor verbetering. Een deel van de amv's krijgt te maken met financiële en psychische problemen. De Kamerleden Van Ojik en Van Toorenburg hebben hierover moties ingediend waarop op 24 november 2020 een reactie is gegeven². Voor volwassen vergunninghouders zijn die signalen er zover bekend niet. Dit neemt niet weg dat het COA en gemeenten regelmatig overleg voeren over hoe de overgang van een azc naar gemeenten het beste kan plaatsvinden.

Onlangs hebben de Nationale ombudsman en Kinderombudsman laten weten dat zij een onderzoek zijn gestart om meer inzicht te krijgen in de ervaringen van amv's rondom, en in de eerste jaren na, hun achttiende levensjaar. Het onderzoek moet een beeld geven van de wijze waarop de begeleiding door Nidos en gemeenten is vormgegeven en zo in kaart brengen in hoeverre de huidige werkwijze en de behoeften van amv's op elkaar aansluiten en welke verbeteringen mogelijk zijn. De verwachting is dat het onderzoek in het najaar

² Kamerstuk 27 062, nr. 118

van 2021 zal worden afgerond. Uw Kamer zal over de resultaten worden geïnformeerd.

Vraag 8

Bent u bereid bij de herziening van de jeugdzorg te bezien of statushouderschap een indicatie zou moeten zijn die tot extra gewicht leidt in de verdeelsleutel? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Voor alle kinderen die met hun ouders in een COA-locatie verblijven geldt dat gemeenten een aparte decentralisatie-uitkering ontvangen, ongeacht hun status. Voor vergunninghouders geldt dat met iedere gemeente is afgesproken dat zij hun aandeel van de opname van vergunninghouders op zich nemen. Het is derhalve niet opportuun dit mee te nemen in de herziening van de Jeugdwet.